

Гіріч Н.В. Особливості виконання рішень про стягнення аліментів

Аліментні зобов'язання іноді супроводжують сімейні відносини, оскільки законодавством передбачено обов'язки щодо турботи та майнового утримання членів сім'ї, які цього потребують. У Сімейному кодексі України є багато норм, які регулюють ці відносини. Аліменти можуть сплачувати у добровільному порядку або ж їх стягують на підставі рішення суду. Розмір аліментів визначає суд за результатами розгляду та вирішення позовної вимоги про їх стягнення. За рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджують у частці від доходу її матері, батька і (або) у твердій грошовій сумі. Розмір аліментів на одну дитину за жодних обставин на даний час не може бути меншим ніж встановлено Сімейним кодексом України, а саме: 30 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Сімейний Кодекс України також передбачає, що:

1) подружжя має право укласти договір про надання утримання одному з них, у якому визначити умови, розмір та строки виплати аліментів. Договір укладається у письмовій формі та нотаріально посвідчується;

2) сторони можуть домовитися про надання утримання одному з подружжя незалежно від непрацездатності та потреби у матеріальній допомозі на умовах, визначених шлюбним договором;

3) батьки мають право укласти договір про сплату аліментів на дитину, в якому визначити розмір та строки виплати. Договір укладається у письмовій формі та нотаріально посвідчується.

У цих випадках стягнення проводять на підставі виконавчого напису нотаріуса.

У разі надходження до державної виконавчої служби виконавчого листа чи іншого виконавчого документа про стягнення аліментів державний виконавець діє за загальними правилами про звернення стягнення на заробітну плату, стипендію, пенсію чи інші доходи боржника-фізичної особи з урахуванням певних особливостей, зумовлених суттю зобов'язання.

Особливістю щодо стягнення аліментів є встановлення постановою Кабінету Міністрів України окремого переліку видів доходів, які враховують при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб. Утримання аліментів з працівників проводиться з усіх видів заробітку і додаткової винагороди як за основною роботою, так і за роботою за сумісництвом, в тому числі з:

1) основної заробітної плати за посадовим окладом, тарифною ставкою, відрядними розцінками тощо;

2) усіх видів доплат і надбавок до заробітної плати;

- 3) грошових і натуральних премій;
- 4) оплати за надурочну роботу, за роботу в святкові, неробочі та вихідні дні;
- 5) заробітної плати, що зберігається під час відпустки, а також з одержуваної при звільненні компенсації за невикористану протягом кількох років відпустку;
- 6) заробітної плати, що зберігається під час виконання державних і громадських обов'язків, та в інших випадках збереження середньої заробітної плати;
- 7) винагороди за загальні річні підсумки роботи підприємств та організацій;
- 8) винагороди, що виплачуються штатним літературним працівникам газет, журналів, агентств друку, радіо, телебачення із фонду літературного гонорару, а також нештатним літературним працівникам, що підлягають державному соціальному страхуванню;
- 9) одноразової винагороди (відсоткових надбавок) за вислугу років;
- 10) допомоги за державним соціальним страхуванням, а також з допомоги по тимчасовій непрацездатності, що встановлені в колективних сільськогосподарських підприємствах;
- 11) доплат до допомоги за державним соціальним страхуванням, виплачуваних за рахунок підприємств, установ, організацій;
- 12) сум, виплачуваних для відшкодування збитків у зв'язку з втратою працездатності внаслідок каліцтва або іншого пошкодження здоров'я, за винятком сум для відшкодування збитків на догляд, на додаткове харчування, санаторно-курортне лікування (включаючи оплату проїзду) і протезування потерпілих;
- 13) допомоги по безробіттю;
- 14) одержуваної пенсії, за винятком надбавок до пенсії, що виплачуються інвалідам першої групи на догляд за ними;
- 15) стипендій, виплачуваних студентам у період навчання у вищих навчальних закладах, учням професійних навчально-виховних закладів та слухачам навчальних закладів підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів;
- 16) доходів від підприємницької діяльності, селянських (фермерських) господарств, кооперативів, об'єднань громадян, а також доходів, що припадають на частку платника аліментів від присадибної ділянки або підсобного господарства;
- 17) усіх видів заробітку, одержуваного адвокатами за роботу в юридичних консультаціях;

18) плати, отриманої за передачу в оренду земельної ділянки або земельної частки (паю);

19) Інших видів заробітку.

Аліменти може бути стягнуто за виконавчим листом за минулий час, але не більше ніж за три роки, що передували пред'явленню виконавчого листа до виконання. Якщо за виконавчим листом, пред'явленим до виконання, аліменти не стягувалися у зв'язку з розшуком платника аліментів або у зв'язку із його перебуванням за кордоном, вони мають бути сплачені за весь минулий час. Заборгованість за аліментами, які стягуються відповідно до ст. 187 СК, погашається за заявою платника шляхом відрахувань з його заробітної плати, пенсії, стипендії за місцем їх одержання або стягується за рішенням суду. Заборгованість за аліментами стягують незалежно від досягнення повноліття, а у разі, якщо повнолітні дочка чи син продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги (ст. 199 СК) — до досягнення ними двадцяти трьох років (ст. 194 СК). Якщо за виконавчим документом, пред'явленим до виконання, аліменти не утримували у зв'язку з розшуком боржника, то їх стягнення має бути проведено за весь період, незалежно від установленого трирічного терміну та досягнення повноліття особою, на утримання якої присуджено аліменти.

Розмір заборгованості за аліментами визначається таким чином. Якщо боржник не працює, ухиляється від виконання рішення про сплату аліментів, можуть формуватися заборгованості. Розмір заборгованості за аліментами визначає державний виконавець за місцем виконання рішення виходячи з фактичного заробітку (доходів), одержаного боржником за час, протягом якого стягнення не проводилось або одержуваного ним на момент визначення заборгованості у твердій грошовій сумі або у відсотковому відношенні.

Відповідно до ст. 195 СК, якщо платник аліментів не працював на час виникнення заборгованості, але працює на час визначення її розміру, заборгованість обраховують із заробітку (доходу), який він одержує. Якщо платник аліментів не працював на час виникнення заборгованості та не працює на час визначення її розміру, - виходячи із середньої заробітної плати працівника відповідної кваліфікації або некваліфікованого працівника для певної місцевості.

При виникненні заборгованості з вини особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду, одержувач аліментів має право на стягнення неустойки (пені) у розмірі одного відсотка від суми несплачених аліментів за кожен день прострочення. Неустойку не сплачують, якщо платник аліментів є неповнолітнім (ст. 196 СК). Це питання не вирішує державний виконавець,

заінтересована особа повинна звернутися з цією метою до суду. Розмір неустойки може бути зменшено судом з урахуванням матеріального та сімейного стану платника аліментів.

Спеціальні процедури щодо стягнення аліментів. Якщо неможливо стягнути аліменти із заробітної плати чи інших доходів боржника протягом трьох місяців поспіль, а боржник не працює і не одержує доходів стягнення звертають на майно боржника. Звернення стягнення на заробітну плату не перешкоджає зверненню стягнення на майно боржника, якщо існує непогашена заборгованість понад три місяці. Спори щодо розміру заборгованості із сплати аліментів вирішуються судом за заявою заінтересованої особи у порядку, встановленому законом. За наявності заборгованості із сплати аліментів у розмірі, що сукупно перевищує суму відповідних платежів за три місяці, виконавець роз'яснює стягувачу право на звернення до органів досудового розслідування із заявою (повідомленням) про вчинене кримінальне правопорушення боржником, що полягає в ухиленні від сплати аліментів.

Використана література:

1. Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. N 146 «Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/146-93-п>
4. Інструкція з організації примусового виконання рішень від 02.04.2012 № 512/5, затверджена в Міністерстві юстиції України 2 квітня 2012 р. за № 489/20802 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12>